

USNESENÍ

Zvláštní senát zřízený dle zákona č. 131/2002 Sb., o rozhodování některých kompetenčních sporů, rozhodl ve složení: předseda JUDr. Karel Podolka a soudci JUDr. Roman Fiala, JUDr. Michal Mazanec, JUDr. Pavel Pavlík, JUDr. Marie Součková a JUDr. Brigita Chrastilová, o návrhu Okresního soudu v Břeclavi na rozhodnutí sporu o pravomoc mezi tímto soudem a Nejvyšším správním soudem, za účasti žalobce N., a. s., zastoupeného Mgr. Petrem Houžvičkou, advokátem se sídlem Břeclav, nám. TGM 1, a žalovaného Mgr. M. I., správce konkurzní podstaty úpadce U., a. s., ve věci žaloby o zrušení patentu, vedené u Okresního soudu v Břeclavi pod sp. zn. 9 C 1166/2003,

t a k t o :

I. Příslušný vydat rozhodnutí o žalobě proti rozhodnutí předsedy Úřadu průmyslového vlastnictví ze dne 7. 9. 2001, sp. zn. PV 1996-2090, ve věci zrušení patentu o názvu „Z. v. ž. r.“, je soud ve správním soudnictví.

II. Usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 5. 6. 2003, čj. 7 A 127/2001-63, se zrušuje.

O d ů v o d n ě n í :

Návrhem došlým zvláštnímu senátu pro rozhodování některých kompetenčních sporů dne 16. 12. 2004 obrátil se na tento senát Okresní soud v Břeclavi a požádal, aby zvláštní senát rozhodl spor o věcnou příslušnost, vzniklý ve smyslu § 1 odst. 1 písm. b) zákona č. 131/2002 Sb. (v dalším textu „kompetenční spor“) mezi Nejvyšším správním soudem a Okresním soudem v Břeclavi ve věci u okresního soudu zapsané pod sp. zn. 9 C 1166/2003.

Z předložených spisů vyplynuly tyto pro rozhodnutí podstatné skutečnosti:

Úřad průmyslového vlastnictví (v dalším textu též „Úřad“) rozhodnutím ze dne 13. 12. 2000, sp. zn. PV 2090-96, zamítl návrh společnosti N., a. s. (dále také jen „žalobce“), na zrušení patentu o názvu „Z. v. ž. r.“, jehož majitelem je společnost U., a. s.

Žalobce podal proti tomuto rozhodnutí rozklad; o něm rozhodl předseda Úřadu dne 7. 9. 2001, sp. zn. PV 1996-2090, tak, že rozklad zamítl a napadené rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zrušení výše uvedeného patentu potvrdil.

Žalobce napadl toto rozhodnutí předsedy Úřadu dne 5. 11. 2001 žalobou ve správním soudnictví (§ 247 a násl. o. s. ř. ve znění tehdy účinném) u Vrchního soudu v Praze. Vrchní soud v Praze však řízení do konce roku 2002 nedokončil a neskončenou věc převzal k dalšímu řízení nově zřízený Nejvyšší správní soud (§ 132 soudního řádu správního).

Nejvyšší správní soud pak - již podle právních předpisů účinných od 1. 1. 2003 - o původní správní žalobě věcně nerozhodl. Usnesením ze dne 5. 6. 2003, čj. 7 A

127/2001-63, žalobu odmítl s poukazem na ustanovení § 46 odst. 2 s. ř. s. K vlastním důvodům tohoto rozhodnutí viz dále; poučil současně žalobce o tom, že může ve věci do jednoho měsíce od právní moci usnesení podat v téže věci žalobu podle části páté občanského soudního řádu (ve znění účinném po datu 1. 1. 2003) k místně příslušnému okresnímu (obvodnímu) soudu, a o tom, že při dodržení této lhůty mu zůstávají účinky dosud učiněných procesních úkonů zachovány.

Žalobce se tímto poučením řídil a podal u Okresního soudu v Břeclavi ve zmíněné lhůtě žalobu proti Mgr. M. I., správci konkurzní podstaty úpadce U., a. s. Petitem žaloby se domáhal výroku o tom, že patent o názvu „Z. v. ž. r.“ se zrušuje.

Okresní soud poté podal zvláštnímu senátu dne 16. 12. 2004 v úvodu zmíněný návrh. Odůvodnil jej tím, že „rozhodnutí je ryze veřejnoprávního charakteru a jsou proto splněny podmínky § 2 zákona č. 150/2002 Sb.“.

Při řešení vzniklého sporu o pravomoc mezi soudem v občanském soudním řízení a soudem ve správním soudnictví se zvláštní senát řídil následující úvahou:

Součástí reformy správního soudnictví, účinné od 1. 1. 2003, bylo také obnovení obecného principu, podle něž se všude tam, kde zákon svěří správnímu orgánu rozhodování ve věcech soukromého práva, může ten, kdo s takovým rozhodnutím není spokojen, obrátit na soud rozhodující ve věcech občanskoprávních, který bude rozhodovat v kontradiktorním sporu o věci samé (§ 244 a násl. o. s. ř.). Naopak rozhodoval-li správní orgán věc veřejného práva, náleží přezkoumání zákonnosti takového rozhodnutí soudům činným ve správním soudnictví v řízení podle soudního řádu správního. Podrobný výklad k otázce rozhraničení působnosti soudů správních a soudů rozhodujících v občanskoprávním řízení a k otázce právního dualismu zaujal zvláštní senát v usnesení ze dne 6. 1. 2004, čj. Konf 93/2003-5 (publikováno pod č. 276/2004 Sb. NSS). V těchto obecných otázkách odkázal zvláštní senát pro stručnost na uvedené usnesení a přikročil ke zkoumání charakteru rozhodnutí o zamítnutí návrhu na zrušení patentu.

Patenty se udělují na vynálezy, které jsou nové, jsou výsledkem vynálezecké činnosti a jsou průmyslově využitelné [§ 3 odst. 1 zákona č. 527/1990 Sb., o vynálezech a zlepšovacích návrzích, ve znění pozdějších předpisů (dále také jen „zákon o vynálezech a zlepšovacích návrzích“)]. Jde o novou tvůrčí myšlenku, již má být docíleno určitého technického pokroku. Patent byl přitom původně panovnickým privilegiem, kterým se vynálezci dostávalo monopolu na hospodářské využití jeho vynálezu. Libovůle při udílení patentů byla od konce 18. stolení postupně omezována, až se konečně počátkem 2. stolení prosadila zásada, že vynálezce má po splnění zákonem předepsaných náležitostí vůči státu právní nárok na ochranu svého vynálezu.

Úvodem se ještě sluší připomenout zásada, že každému, komu se pomocí jeho osobních schopností a pílí podaří přispět k obohacení společnosti – ať už na poli hospodářském či kulturním – za to náleží odměna. Ta v prvé řadě spočívá ve

veřejném uznání. Nicméně pokud již toto obohacení nabude pro společnost konkrétní praktické formy, tj. zejména pokud se nové řešení nabízí k hospodářskému využití, je obecně žádoucí, aby dříve, než začne z tohoto nového řešení těžit užítky celá společnost, z něho mohl po určitou dobu těžit především sám jeho původce. Tuto záruku však může poskytnout jen vrchnostenská autorita (veřejná moc).

Splňuje-li předmět přihlášky vynálezu stanovené podmínky a přihlašovatel zaplatí příslušný správní poplatek podle zvláštních předpisů, Úřad udělí přihlašovatelovi patent a přihlašovatel se stává majitelem patentu (§ 34 odst. 3 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích); nejsou-li podmínky stanovené pro udělení patentu splněny, Úřad přihlášku zamítne (§ 34 odst. 1 věta první zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích). Úřad patent zruší, zjistí-li – sám či k návrhu kohokoliv – že nastala situace, kterou předpokládá zákon (§ 23 odst. 1 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích).

Nejvyšší správní soud argumentuje v usnesení o odmítnutí žaloby tím, že právo, které mělo být v daném řízení chráněno, je právo podnikatele na to, aby byla odstraněna právní překážka v podobě nedůvodně uděleného patentu, přičemž řízení o takovém právu považuje za věc spadající do práva soukromého, neboť správním orgánem je rozhodováno o ochraně soukromého práva. Nejvyšší správní soud dále tvrdí, že předmětem tzv. patentového práva v objektivním smyslu je ochrana vynálezu, která udělením patentu zakládá jeho majiteli výlučné právo využívat vynález, poskytovat souhlas k jeho využívání jiným osobám, popřípadě na jiné osoby patent převést. Uzavírá proto, že těžiště právní ochrany spočívá tradičně v právu soukromém.

Taková argumentace však v projednávané věci neobstojí.

Je nepochybné, že původce vynálezu se stává majitelem patentu ode dne oznámení o udělení patentu ve Věstníku Úřadu průmyslového vlastnictví. S tímto svým majetkem pak může volně nakládat v soukromoprávních vztazích: má výlučné právo využívat vynález, poskytnout souhlas k využívání vynálezu jiným osobám nebo na ně patent převést. Nelze však opomenout, že samotný akt udělení tohoto práva je výlučně aktem veřejné moci, kterým se rozhodně neupravuje právní vztah mezi subjekty stojícími v rovném postavení. Předmětem řízení o udělení patentu takový vztah není: jeho předmětem je toliko vztah mezi přihlašovatelem, který o udělení patentu žádá (resp. majitelem patentu), a Úřadem, který o udělení (zrušení) patentu rozhoduje. Stát reprezentovaný Úřadem a přihlašovatel (majitel) tu tedy stojí v postavení vertikálním: na jedné straně je tu nositel veřejného oprávnění a na straně druhé je tu adresát veřejnoprávního působení. Výsledkem řízení je pak udělení či zrušení patentu.

Ze shora uvedeného vyplývá, že rozhodné pro určení, zda věc bude projednávat soud správní či soud v občanském soudním řízení, je vždy soukromoprávní nebo veřejnoprávní povaha aktu udělení (zrušení) patentu jako majetkového práva k nehmotnému statku, nikoli samotná povaha tohoto práva. Samotné udělení

(zrušení) patentu tedy není soukromoprávní věc a je nerozhodné, že udělením (zrušením) vznikají nebo zanikají soukromoprávní nároky. Žádná soukromá osoba, se kterou je přihlašovatel (majitel) v rovném postavení, mu nemůže patent udělit ani zrušit. To může učinit jenom správní úřad, který k tomu má zákonnou kompetenci, a může to udělat jen tak, že o tom vydá vrchnostenský správní akt.

Na tom, co bylo právě uvedeno, nic nemění ani to, že v posuzované věci iniciovala řízení osoba třetí (navrhovatel zrušení patentu). Návrh na zrušení patentu může podat kdokoli a Úřad patent zruší, jestliže vynález nesplňuje podmínky patentovatelnosti; jestliže vynález není v patentu popsán tak jasně a úplně, aby jej mohl odborník uskutečnit; jestliže předmět patentu přesahuje obsah původního podání přihlášky vynálezu nebo jestliže předměty patentů udělených na základě rozdělení přihlášky přesahují obsah jejího původního podání nebo byl-li rozsah ochrany vyplývající z patentu rozšířen a nebo jestliže majitel patentu na něj nemá právo podle § 8 zákona o vynálezech a zlepšovacích návrzích. Podstatou návrhu tedy jsou námitky, že nemělo být uděleno veřejné subjektivní právo majiteli patentu, protože nebyly splněny zákonné podmínky udělení patentu, nebo proto, že udělení patentu brání jiné veřejné subjektivní právo dříve vzniklé. To, že se celý příběh navenek představuje při zběžném nahlédnutí jako soukromý spor, ještě z takového sporu nečiní věc soukromoprávní. Stále jde o řízení vyvolané k tomu legitimovaným subjektem, který tvrdí, že Úřad neměl patent udělit, neboť tomu brání např. lepší veřejné subjektivní právo navrhovatele zrušení. Situace je tu obdobná jako u námítky souseda proti stavbě rodinného domu, tvrdící, že pozemek, na kterém se staví nebo stavět má, k tomu není územním plánem určen. I zde zpravidla bude v pozadí nebo jevově spor mezi dvěma osobami soukromého práva, ale žaloba souseda proti vydanému stavebnímu povolení nebude žalobou ve věci soukromoprávní.

Z vyložených důvodů proto zvláštní senát vyslovil podle § 5 odst. 1 zákona č. 131/2002 Sb., že rozhodovat o žalobě proti rozhodnutí Úřadu o výmazu ochranné známky náleží soudu ve správním soudnictví.

V důsledku tohoto rozhodnutí pak zvláštní senát dále zrušil podle § 5 odst. 3 téhož zákona usnesení Nejvyššího správního soudu, jímž byla pravomoc Nejvyššího správního soudu popřena, a odstranil tak překážku věci rozhodnuté.

Pravomocné rozhodnutí zvláštního senátu je podle § 5 odst. 5 zákona č. 131/2002 Sb. závazné pro strany kompetenčního sporu, účastníky řízení, v němž spor vznikl, pro správní orgány [§ 4 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] i soudy. Dále bude tedy Nejvyšší správní soud pokračovat v původním řízení o podané správní žalobě.

Poučení: Proti tomuto rozhodnutí nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 3. listopadu 2005

JUDr. Karel Podolka
předseda zvláštního senátu